Edgar Allan Poe

MASCA MORŢII ROŞII

Moartea Roşie pustiise multă vreme ţinutul. O molimă mai hâdă şi mai fără de leac nu se mai pomenise. Sângele i-a fost Avatarul şi pecetea roşeaţa şi groaza sângelui. Te lua cu dureri ascuţite şi ameţeli neaşteptate, şi apoi, prin toţi porii, cu sudori necurmate de sânge, până la nimicire. Petele purpurii de pe trupul şi mai ales de pe faţa victimelor alcătuiau semnul vestitor al ciumei, care le scotea din rândul oamenilor şi le lipsea de ajutorul şi dragostea lor. Începutul, desfăşurarea şi sfârşitul bolii se petreceau toate într-o jumătate de ceas.

Dar prinţul Prospero era fericit, cutezător şi ager; când o bună jumătate a norodului de pe moşiile sale a fost secerat, el chemă dinainte-i o mie de prieteni zdraveni şi curajoşi, aleşi printre cavalerii şi doamnele de la curtea sa, şi se însingură cu ei în depărtarea nepătrunsă a uneia din stăreţiile sale întărite. Era o clădire măreaţă şi larg încăpătoare, o plăsmuire a prinţului însuşi, după gustul său excentric şi impunător totdeauna. Un zid înalt şi trainic îi da ocol. Erau porţi de fier în acest zid. Curtenii, după ce intrară, aduseră forje şi ciocane grele pentru a înţepeni zăvoarele. Hotărâseră să împiedice intrarea sau ieşirea pricinuite de deznădejdea dinafară sau de nebunia dinăuntru. Stăreţia fu înzestrată din belşug cu de toate. Mulţumită acestor măsuri de prevedere, curtenii puteau să înfrunte primejdia de molipsire. Lumea dinafară să se descurce cum o putea. Pană una-alta, ar fi fost o nebunie să gândeşti ceva sau să te plângi. Din grija prinţului, se strânsese acolo tot ce poate desfăta pe om. Erau măscărici şi comedianţi, erau dansatori şi muzicanţi şi tot ce e frumos pe lume, era şi vin. Toate acestea şi sentimentul de siguranţă se aflau acolo, înăuntru. Iar afară bântuia Moartea Roşie.

Era către sfârşitul lunii a cincea sau a şasea a retragerii sale, în vreme ce molima bântuia cu mai multă furie afară, când prinţul Prospero îşi adună pe cei o mie de prieteni la un bal mascat de o nemaipomenită măreţie.

Această privelişte era ameţitor de plăcută. Dar mai întâi lăsaţi-mă să vă povestesc despre sălile în care se desfăşura.

Erau şapte la număr, — un şirag împărătesc. În multe palate, de altfel, asemenea şiraguri de încăperi alcătuiesc o lungă perspectivă în linie dreaptă cînd uşile sunt date în amândouă părţile de perete, astfel încât ochiul îmbrăţişează nestânjenit spaţiul în întregime. În cazul acesta, însă, lucrurile stăteau cu totul altfel, aşa cum ne-am fi putut aştepta; dată fiind înclinaţia ducelui pentru tot ce e bizar, încăperile erau orânduite într-un chip atât de neregulat, încât privirea nu putea îmbrăţişa dintr-o dată decât una singură. La fiece douăzeci-treizeci de paşi era câte o cotitură neaşteptată, şi la fiecare cotitură, câte o privelişte nouă. Pe dreapta şi pe stânga, în mijlocul fiecărui perete, câte o fereastră gotică, îngustă şi înaltă, dădea într-un coridor închis, care şerpuia de-a lungul şirului de încăperi. Vitraliile se deosebeau între ele, culoarea lor fiind potrivită cu tonul dominant al încăperii din care făceau parte. Aşa, de pildă, sala ce se afla la capătul de la răsărit era tapisată în albastru, deci de un albastru-viu îi erau şi plăcile de sticlă. În a doua încăpere toate ornamentele şi tapiseriile erau purpurii : aici vitraliile erau şi ele purpurii. A treia cu totul verde, şi la fel şi geamurile. A patra mobilată şi luminată potocaliu, a cincea, albă, a şasea, violetă. A şaptea sală era strâns învăluită în draperii de catifea neagră, care acopereau întreg tavanul şi pereţii şi cădeau în falduri grele pe un covor de aceeaşi culoare şi din acelaşi ţesut. Aceasta era singura încăpere în care culoarea vitraliilor nu se potrivea cu a decorului. Geamurile erau stacojii, de culoarea intensă a sângelui. Şi în nici una din cele şapte săli nu era nici lampă, nici candelabru în belşugul de ornamente de aur risipite ici şi colo sau atârnate în tavan. Şi nu se afla nici o lumină, fie de lampă, fie de sfeşnic în tot acest şir de încăperi. Dar în coridorul ce le mărginea, drept în faţa fiecărei ferestre, stătea câte un trepied uriaş, purtătorul unui focar de jăratic ; străbătând prin geamurile colorate, razele lui aruncau o lumină orbitoare în sală. Şi astfel se iscau o mulţime de umbre fantastice şi jucăuşe. Dar în camera dinspre soare-apune şi în camera neagră efectul focarului de lumină şiroind prin geamurile de culoarea sângelui pe întunecatele draperii era de o grozăvie fără seamăn şi dădea chipurilor celor ce intrau o înfăţişare atât de ciudată, încât prea puţini dintre oaspeţi aveau îndrăzneala să-i treacă hotarul.

Tot în această sală, pe peretele dinspre apus, se găsea şi

un gigantic orologiu de abanos. Pendula lui se legăna încoace şi încolo cu o bătaie înăbuşită, monotonă şi grea, şi de câte ori minutarul îşi sfârşea ocolul cadranului şi trebuia să bată ceasul, iată că din plămânii de aramă ai ornicului se înălţa un sunet puternic, limpede şi adânc, nemaipomenit de muzical, dar al cărui timbru era atât de ciudat, atât de răsunător, încât la fiece oră muzicanţii din orchestră se vedeau siliţi să se întrerupă o clipă din cânt şi să dea sunetului ascultare ; tot astfel dansatorii se opreau fără voie din avântul lor, o tulburare de o clipă cuprindea acea veselă adunare şi atâtă vreme cât dangătul ornicului răsuna încă, vedeai până şi pe cei mai nebunatici că pălesc, şi pe cei mai vârstnici şi mai aşezaţi că-şi trec mâna pe frunte, ca şi cum ar fi fost adânciţi în gânduri sau în visări nedesluşite. Dar de îndată ce ecoul amuţea, un râset uşor cuprindea toată adunarea; muzicanţii se uitau unii la alţii şi zâmbeau gândindu-se la propria lor slăbiciune şi nebunie şi îşi jurau unul altuia în şoaptă că nu se vor mai tulbura astfel atunci când ornicul va bate iar; şi iată, după trecerea altor şaizeci de minute (care cuprind cele trei mii şase sute de secunde ale timpului în zbor), răsunau din nou bătăile ceasului, şi iar se isca tulburarea, tremurul şi îngândurarea de mai înainte.

Dar în ciuda acestor lucruri, veselă şi plină de strălucire era petrecerea. Gusturile ducelui nu-şi găseau asemănare. Avea un ochi sigur în privinţa culorilor şi a veşmintelor. Dispreţuia podoabele la modă. Cutezător şi înflăcărat în tot ce plănuia, era strălucit şi barbar în concepţiile sale. Unii oameni îl puteau socoti nebun. Curtenii simţeau însă că nu era nebun deloc. Dar trebuia negreşit să-l auzi, să-l vezi şi să-l cunoşti de aproape ca să fii sigur că nu era.

Cu prilejul acestei mari petreceri, el a fost cel care a dat, în mare măsură, îndrumările asupra decorului şi mobilierului celor şapte săli. Şi gustul său călăuzitor a hotărât în privinţa măştilor şi a costumelor. Desigur, totul era grotesc. Totul era învăpăiat şi strălucit, hazliu şi fantastic, în felul celor ce s-au văzut mai apoi în Hernani. Se vedeau figuri fanteziste, în veşminte şi zorzoane fistichii.

Erau închipuiri ciudate, ca plăsmuirile unui nebun. Erau multă frumuseţe şi mult desfrâu, multe ciudăţenii, străbătute şi de un fior de groază, şi mai erau şi multe amănunte care-ţi puteau face silă. Şi pretutindeni prin cele şapte camere,

sumedenie de vise se perindau. Şi visele acestea se frământau încoace şi încolo, răsfrângând în ele culoarea încăperilor, bătând tactul năprasnicei orchestre, ca şi cum muzica n-ar fi fost decât ecoul pasului lor. Şi la răstimpuri răsuna glasul orologiului de abanos din sala de catifea. Şi atunci, o clipă numai, totul stă, totul tace, afară doar de glasul ceasornicului. Şi visele pe locul lor încremenesc, îngheţate. Dar ecoul repetat al orologiului amuţeşte — nu durase decat o clipă — şi iată, un hohot de râs uşor şi abia stăpânit se răspândeşte după el pretutindeni. Şi atunci muzica se revarsă în valuri, iarăşi, şi iarăşi visele se trezesc la viaţă şi se frământă încoace şi încolo, mai vesele ca oricând, răsfrângându-se în geamurile multicolore, prin care, de pe trepieduri, razele pătrund şuvoi. Dar în camera cea mai de la apus dintre toate cele şapte, nici o mască nu mai cutează acum să intre; întunericul nopţii se înteţeşte mereu, şi prin ferestrele de culoarea sângelui o lumină de un roşu-aprins pluteşte în încăpere; şi negrul îndoliatelor draperii te înspăimântă, iar cel ce se încumetă să pună piciorul pe cernitul covor e întâmpinat de un dangăt al orologiului de abanos, un dangăt şi mai solemn şi mai poruncitor decât cel ce ajunge la urechea oaspeţilor care se răsfaţă în dezmăţul mai depărtat din celelalte săli.

Sălile acestea erau înţesate de lume şi în ele bătea cu înfrigurare inima vieţii. Şi orgia creştea ca un vârtej, până ce, într-un târziu, se auzi orologiul sunând miezul nopţii. Atunci, precum am mai spus, muzica tăcu. Şi dansatorii se opriră din legănarea lor. Şi peste tot şi toate se aşternu, la fel ca mai înainte, o nemişcare înfricoşată. Dar acum clopotul pendulei trebuia să sune de douăsprezece ori, şi poate că din pricina acestui răgaz s-au putut strecura şi altfel de gânduri în meditaţia celor care printre toţi aceşti veseli oaspeţi, mai cugetau. Şi poate tot de aceea, mai înainte ca ultimul ecou al bătăii orologiului să se fi scufundat în tăcere, s-au găsit în această mulţime câţiva inşi care au avut timp să-şi dea seama de prezenţa unei măşti ce nu atrăsese atenţia nimănui până atunci. Şi zvonul despre acest oaspete nou răspândindu-se din şoaptă în şoaptă pretutindeni, se ridică din toată adunarea un murmur de uimire şi dezaprobare şi până la urmă de oroare, de silă şi de groază.

Se poate lesne înţelege că numai o arătare cu totul neobişnuită ar fi putut stârni asemenea senzaţie într-o adunare

de fantome de felul celeia pe care am descris-o. Drept este că dezmăţul acestei nopţi de bal mascat era aproape fără frâu. Dar în cruzimea ei, masca de care vorbim parcă întrecuse închipuirea lui Irod, nesocotind regulile destul de îngăduitoare ale prinţului în privinţa mascaradei. Şi în inima celor mai nepăsători sunt strune ce nu pot fi atinse fără a pricinui emoţie.

Chiar şi pentru cei mai decăzuţi şi pentru cei cărora viaţa şi moartea li se par deopotrivă o glumă, există lucruri cu care nu se poate glumi. Într-adevăr, toţi cei de faţă parcă au simţit cu putere lipsa de duh şi de cuviinţă din portul străinului. Era înalt de statură şi costeliv şi învăluit din creştet până-n tălpi într-un linţoliu. Masca ce-i acoperea obrazul înfăţişa atât de bine chipul unui cadavru înţepenit, încât şi cea mai cercetătoare privire anevoie ar fi descoperit înşelătoria, şi, totuşi, oaspeţii aceştia nebuni şi veseli ar fi putut, dacă nu chiar să încuviinţeze, cel puţin să îndure toate acestea, dar masca mersese atât de departe cu îndrăzneala ei, încât îşi luase înfăţişarea Morţii Roşii. Veşmântul îi fusese vopsit în sânge, iar fruntea ei largă şi trăsăturile obrazului fuseseră stropite cu acea grozavă culoare purpurie.

Când prinţul Prospero dădu cu ochii de această spectrală arătare (care cu o mişcare înceată şi solemnă, ca şi cum ar fi vrut să-şi susţină şi mai bine rolul, se plimba încoace şi încolo printre dansatori), a fost văzut în prima clipă scuturat de un puternic fior de groază sau de scârbă. Dar în clipa următoare fruntea i se înroşi de o oarbă mânie.

— Cine îndrăzneşte, întrebă el cu glas răguşit pe curtenii din juru-i, cine îndrăzneşte să-şi bată joc de noi cu o blestemăţie ca asta? Puneţi mâna pe el şi demascaţi-l, ca să ştim pe cine anume o să spânzurăm la răsăritul soarelui, pe întărituri!

Prinţul se afla în camera de la răsărit, sau camera albastră când a rostit aceste cuvinte. Ele au răsunat puternic şi limpede prin cele şapte săli, căci prinţul era un bărbat îndrăzneţ şi voinic şi muzica tăcuse la un semn al său cu mâna.

În sala de la soare-răsare, în sala albastră, se afla prinţul, şi sta în picioare, cu o ceată de palizi curteni lângă el. La îndemnul său, făcură întâi o mişcare înainte, ca şi cum ar fi vrut să se repeadă asupra nepoftitului, care în clipa aceea le era la îndemână, iar acum, cu un pas măsurat şi hotărât, se apropia tot mai mult de cel ce vorbise. Datorită însă unei spaime

nelămurite, pe care cutezanţa nebună a straniei măşti o inspirase tuturor oaspeţilor, nu s-a găsit nici unul să pună mâna pe el, astfel încât, neîmpiedicat de nimeni, el trecu pe lângă prinţ la o depărtare de un pas. Şi în vreme ce, ca un singur om, mulţimea oaspeţilor se retrăgea din mijlocul încăperilor către pereţi, el îşi văzu de drum fără oprire, dar cu acelaşi pas solemn şi măsurat care-l deosebise din capul locului, din camera albastră în aceea roşie, din camera roşie în aceea verde, din cea verde în aceea portocalie şi din aceasta în cea albă şi până în cea violetă, fără să se fi făcut o încercare de a-i aţine calea. Dar iată că tocmai atunci prinţul Prospero, nebun de mânie şi de ruşinea laşităţii sale de o clipă, se năpusti în goană prin cele şase încăperi fără ca nimeni să-l fi urmat — de groaza morţii care pusese stăpânire pe toţi. Ţinea în mână un pumnal ameninţător şi în vijeliosul său avânt, se apropiase la doi paşi de străinul ce se retrăgea mereu, când, iată, acesta din urmă, ajuns la capătul sălii de catifea, se întoarse deodată şi-şi înfruntă urmăritorul. Un strigăt ascuţit se auzi, şi pumnalul se rostogoli strălucind pe covorul negru pe care, în clipa următoare, se prăbuşi, fără de viaţă, şi prinţul Prospero. Atunci, cu năprasnicul curaj al deznădejdii, o mulţime mare de oaspeţi se năpusti deodată în sala cea neagră, punând mâna pe nepoftitul a cărui înaltă statură se ţinea nemişcată şi ţeapănă la umbra orologiului de abanos. Dar rămaseră muţi de spaimă, dându-şi seama că acel linţoliu funebru şi acea mască de cap de mort pe care ei le înşfăcaseră cu o mânie atât de oarbă nu învăluiau nimic din ce putea fi atins.

Şi acum toată lumea află că Moartea Roşie era de faţă acolo. Sosise pe drum de noapte, ca un tâlhar. Şi unul după altul se prăbuşiră veselii oaspeţi în sălile orgiei lor, aşternute cu o rouă de sânge. Şi fiecare dintre ei muri în deznădăjduita înfăţişare a prăbuşirii sale. Şi viaţa orologiului de abanos se stinse o dată cu viaţa celui din urmă dintre veselii oaspeţi. Şi flăcările trepiedelor şi-au dat şi ele sfârşitul.

Şi bezna, şi ruina, şi Moartea Roşie îşi întinseră peste tot şi peste toate nemărginita lor stăpânire.

Masca Morţii Roşii (în original The Masque of the Red Death) a văzut lumina tiparului în mai 1842 în revista Graham's Lady's and Gentleman's Magazine din Philadelphia.

****